

Verklaring van Johannes Calvijn over Psalm 102

Psalm 102:

1. EEN gebed¹ des verdrukten, als hij² overstelpt is, en zijn klacht³ uitstort voor het aangezicht des HEEREN.
2. O HEERE, hoor mijn gebed, en laat mijn geroep tot U komen.
3. ⁴Verberg Uw aangezicht niet voor mij, neig Uw oor tot mij ten dage mijner benauwdheid; ten dage als ik roep, ⁵verhoor mij haastelijk.
4. Want ⁶mijn dagen zijn vergaan^a ⁷als rook, en mijn gebeenten zijn uitgebrand ⁸als een haard.
5. Mijn hart is geslagen en verdord ⁹als gras, ¹⁰zodat ik vergeten heb mijn brood te eten.
6. Mijn gebeente kleeft ¹¹aan mijn vlees, ¹²vanwege de stem mijns zuchtens.
7. Ik ¹³ben een roerdomp der woestijn gelijk geworden, ik ben geworden als een steenuil der wildernissen.
8. ¹⁴Ik waak, en ben geworden ¹⁵als een eenzame mus op het dak.
9. ¹⁶Mijn vijanden smaden mij al den dag; die *tegen* mij ¹⁷razen, ¹⁸zweren bij mij
10. Want ¹⁹ik eet as als brood, en vermeng ²⁰mijn drank met tranen,
11. ²¹Vanwege Uw verstoordheid en Uw groten toorn; want Gij hebt mij verheven en mij *weder* nedergeworpen.
12. ²²Mijn dagen zijn ²³als een afgaande schaduw, en ik verdor ²⁴als gras.
13. Maar Gij, HEERE, blijft in eeuwigheid, en ²⁵Uw gedachtenis van geslacht tot geslacht.
14. Gij zult opstaan, Gij zult U ontfermen ²⁶over Sion, want de tijd om haar genadig te zijn, want de ²⁷bestemde tijd is gekomen.
15. Want ²⁸Uw knechten ²⁹hebben een welgevallen aan haar stenen, en ³⁰hebben medelijden met haar ³¹gruis.
16. Dan zullen ³²de heidenen den Naam des HEEREN vrezen, en alle koningen der aarde Uw heerlijkheid,
17. Als de HEERE Sion zal opgebouwd hebben, in Zijn heerlijkheid zal verschenen zijn,
18. Zich gewend zal hebben tot het gebed ³³desgenen die gans ontbloot is, en niet versmaad hebben hunlieder gebed.
19. ³⁴Dat zal beschreven worden voor het navolgende geslacht; en het volk ³⁵dat geschapen zal worden, zal den HEERE loven;
20. Omdat Hij ³⁶uit de hoogte Zijns heiligdoms zal hebben nederwaarts gezien, dat de HEERE uit den hemel ³⁷op de aarde geschouwd zal hebben,
21. Om het zuchten ³⁸der gevangenen te horen, om los te maken ³⁹de kinderen des doods;
22. Opdat men den Naam des HEEREN vertelle te Sion, en Zijn lof te Jeruzalem,
23. ⁴⁰Wanneer de volken tezamen zullen vergaderd worden, ook de koninkrijken, om den HEERE te dienen.
24. ⁴¹Hij heeft mijn kracht ⁴²op den weg ternedergedrukt, ⁴³mijn dagen heeft Hij verkort.
25. ⁴⁴Ik zeide: Mijn God, ⁴⁵neem mij niet weg in het midden mijner dagen; ⁴⁶Uw jaren zijn ⁴⁷van geslacht tot geslacht.
26. ⁴⁸Gij hebt ⁴⁹voormaals de aarde gegrond, en de hemelen zijn het werk Uwer handen.
27. ⁵⁰Die zullen vergaan, maar Gij zult staande blijven, en ⁵¹zij alle zullen als een kleed verouden, ^bGij zult ze veranderen als een gewaad, en zij zullen veranderd zijn.
28. Maar ⁵²Gij zijt Dezelfde, en Uw jaren zullen niet geëindigd worden.
29. ⁵³De kinderen Uwer knechten zullen ⁵⁴wonen, en hun zaad zal voor Uw aangezicht bevestigd worden.

Verklaring van Johannes Calvijn over Psalm 102

Kanttekeningen:

1. Of: voor den bedrukte. Versta hier de bedrukte en ellendige gevangenen in Babylonië.
2. Te weten met angst en schrik. In deze betekenis wordt het woord overstelpen ook gebruikt Ps. 61:3; 77:4; 107:5; 142:4; 143:4.
3. Dat is, vrijmoediglijk en overvloediglijk uit den grond des harten te kennen geeft.
4. Dat is, onttrek mij Uw hulp niet. Zie de aant. Job 13 op vers 24.
5. *Hebr.* haast, verhoor mij.
6. Te weten de dagen mijns levens.
a Ps. 37:20.
7. Anders: in of tot rook.
8. Anders: als een brandvuur aan den haard. Zie Job 21 op vers 24.
9. Hetwelk afgemaaid zijnde verdroogt en het wordt hooi.
10. Hij wil zeggen: Ik heb geen lust gehad mijn nooddruft te nemen of enig voedsel te gebruiken.
11. Dat is, aan mijn vel. Hij wil zeggen: Ik ben zo uitgeteerd dat ik maar vel en been heb. Zie Job 19 op vers 20. Klgl. 4:8.
12. Dat is, vanwege mijn zuchten, dat met geluid en geschrei dagelijks geschiedt.
13. Dat is, ik ben gedrongen alleen en eenzaam te blijven, van alle mensen verlaten zijnde, en ik sla schrikkelijk geluid, gelijk de roerdomp en de uilen doen, Job 30:29.
14. Ik kan niet slapen.
15. Dat is, als een mus die haar wederpaar verloren heeft.
16. Te weten de Babyloniërs of Chaldeeën.
17. Zie de aant. Ps. 5 op vers 6.
18. Dat is, als zij zweren dat zij iemand kwalijk behandelen zullen, zo dreigen zij dat zij hem zo zullen africhten, dat hij mij zal gelijk worden. Of: zij gebruiken mijn naam tot een formulier van vervloeking. Vgl. Num. 5:21. Jes. 65:15. Jer. 29:22 met de aantt. Anders: zweren tegen mij.
19. Hij wil zeggen: Dewijl ik rouwdragende in de as lig, zo gebeurt het dikwijls dat ik as eet met mijn spijs. Anders: ik ben zo bedroefd, dat ik niet meer lust noch smaak in het brood of andere spijs vind, dan of ik as at.
20. *Hebr.* mijn dranken, dat is, al wat ik drink.
21. *Hebr.* van het aangezicht Uwer verstoordheid.
22. De dagen mijns levens.
23. Te weten als de zon ondergaat; alsdan is de schaduw wel lang uitgestrekt, maar zij blijft niet lang, alzo de nacht terstond daarop volgt, Ps. 109:23; 144:4.
24. Zie vers 5.
25. Te weten de gedachtenis Uwer heerlijke werken en weldaden, die Gij voormaals Uw volk gedaan en bewezen hebt. Zie Ex. 3:15. Ps. 135:13.
26. Dat is, over Uw volk en de stad Jeruzalem.
27. Te weten de tijd van de zeventig jaren onzer gevangenis, door Uw profeten voorzien. Zie 2 Kron. 36:21. Jer. 25:12; 29:10. Dan. 9:2, 24, 25. Immers, uit de laatste woorden van dit vers blijkt genoegzaam dat deze psalm beschreven is op het einde van de Babylonische gevangenis.
28. Dat is, wij Joden, Neh. 1:3; 2:3; 4:2.
29. Dat is, zij zagen zeer gaarne dat de stad van Jeruzalem weder opgebouwd werd, en hebben grote droefheid daarover dat zij tot een steenhoop gemaakt is.
30. Dat is, het doet hun wee dat de stad en de tempel aldus verwoest blijven liggen.

Verklaring van Johannes Calvijn over Psalm 102

31. Of: steenmul, of: puin.
32. Te weten die de wonderbaarlijke verlossing Uws volks en de volvoering Uwer beloften zien zullen.
33. Versta hier de arme Joden, die in de Babylonische gevangenis waren.
34. Te weten onze verlossing uit de Babylonische gevangenis.
35. Dat is, het volk dat namaals of lang na ons geboren zal worden; doch men mag dit ook verstaan van het volk van Israël, hetwelk uit de gevangenis van Babylonië verlost wordende, gelijk als uit het stof verwekt en opnieuw geschapen zou worden. Zie Ps. 22:32. Ezechiël 37.
36. Dit is genomen van Deut. 26:15. Anders: van Zijn heilige hoogte, dat is, vanuit den hemel.
37. Dat is, op ons, die op de aarde wonen.
38. Te weten die in Babel gevangen zijn. *Hebr.* des gevangenen of des gebondenen.
39. Dat is, die ter dood geëigend waren, als Ps. 44:23; 79:11
40. Dat is, als God uit de Joden en heidenen één volk maken zal, en Zich een kerk uit alle koninkrijken der aarde zal verzamelen. Zie Hand. 2:5. Ef. 2:13, 14.
41. Te weten God.
42. Te weten toen ik gevankelijk naar Babel gevoerd werd, waar ik tot nog toe gevankelijk ben gebleven.
43. Te weten de dagen mijns levens. Zodat velen onzer in droefenis en ellende gestorven zijn. Zie dergelijke manier van spreken Job 21:21. Zie ook Ps. 55 op vers 24.
44. Te weten als de Heere mij drukte op den weg naar Babylonië, vers 24, stellende deze gedachten tegen de vorige verzoeking en vrees van dat ik haast zou sterven.
45. *Hebr.* neem mij niet op, te weten uit dit leven. Zie de aant. Job 36 op vers 20.
46. Hij wil zeggen: Heere, dewijl Gij eeuwig blijft, daarom zal ook Uw kerk eeuwiglijk blijven, en zij zal door de vijanden en vervolgers niet kunnen onderdrukt worden, gelijk hij vers 29 besluit.
47. *Hebr.* van geslacht der geslachten.
48. De apostel gebruikt *Hebr.* 1:10, 11, 12 deze woorden om de Godheid van Christus te bewijzen, omdat hier de Heere Christus verklaard wordt niet alleen te zijn Schepper van alles en eeuwig, maar ook een Verlosser en Zaligmaker Zijner gemeente. Zie vss. 14, 16, 23, 29. Waarom de apostel in de aangehaalde plaats ook den Naam HEERE, uit het 13de vers herhaald zijnde, Hem toeschrijft.
49. *Hebr.* voor het aangezicht, dat is hier te zeggen: voormaals, voorheen.
50. Te weten hemel en aarde, *Hebr.* 1:10, 11.
51. Te weten al de hemelen.
b *Hebr.* 1:12.
52. Te weten Die Gij tevoren geweest zijt van eeuwigheid af; en Gij blijft Dezelfde in eeuwigheid.
53. Dat is, onze kinderen of nakomelingen.
54. Dat is, een vaste woning bij U hebben, zonder immermeer te veranderen. Of: zij zullen in Sion wonen, vers 22. Ps. 69:36, 37.

Verklaring van Johannes Calvijn over Psalm 102

Verklaring:

Dit gebed schijnt de gelovigen gegeven te zijn, toen zij in de Babylonische gevangenschap kwijnden. Treurig en terneergeslagen zijnde, klagen zij ten eerste over hun eigen beproevingen. Daarna vragen zij God om de wederoprichting van de heilige stad en van de Tempel. Ten einde met des te meer vertrouwen te bidden, beroepen zij zich op Gods beloften met betrekking tot deze gelukkige vernieuwing van het koninkrijk en van het priesterschap; en zij verzekeren zich niet alleen, dat zij uit deze ballingschap verlost zullen worden, maar zij bidden ook dat God de koningen en de volken onder Zijn gehoorzaamheid zal brengen. Ten slotte, na een kort woord van klacht over hun tegenwoordige ellendige staat, vertroosten zij zich met de eeuwigheid van God omdat Hij, Zijn dienstknechten tot een betere hoop aangenomen hebbend, hen van het lot van de overige mensen afzondert.

1. *Een gebed des verdrukten.* Wie van de Profeten deze Psalm ook gedicht heeft, het is zeker, dat hij aan de gelovigen een vorm van gebed heeft gegeven om de herstelling van de Stad en de Tempel. Sommigen bepalen hiervoor de tijd toen de Joden door naburige volken verontrust en gehinderd werden bij de wederopbouw van de Tempel. Ik kan mij hier echter niet mee verenigen, ik denk veeleer, dat de Psalm gedicht werd vóór de terugkeer van het volk, toen de tijd van de beloofde verlossing reeds nabij was, want toen zijn de Profeten begonnen om de godvruchtigen al meer en meer aan te moedigen, volgens deze Profetie van Jesaja: “Troost, troost mijn volk, zal ulieder God zeggen. (Jes. 40:1)” Nu was het de bedoeling van de Profeet om niet slechts het volk te bemoedigen, maar ook om het op te wekken tot waakzame zorg voor het welzijn van de Kerk. Het opschrift toont tot welk gebruik deze Psalm bestemd was. Want zij, die deze woorden in de verleden tijd plaatsen: Het gebed des verdrukten, toen hij in benauwdheid is geweest en zijn klacht heeft uitgestort, schijnen de ware zin van de Profeet niet juist te hebben uitgedrukt. Veeleer heeft hij bedoeld het hart te vertroosten van hen, die hij overstelpt zag van droefheid; alsof hij zei: Al zijn zij ook onder de druk van smart en vertwijfeling, toch moeten zij niet nalaten te bidden. Sommigen vertalen het werkwoord *Ataph*: Als hij zich zal verbergen; en zij denken dat hij door beeldspraak de houding te kennen geeft van iemand, die bidt, als hij van droefheid zijn gelaat niet kan opheffen, en dus het hoofd op de borst houdt gebogen. Doch het schijnt mij toe, dat hier een zeer gepaste toespeling is, als de angst en benauwdheid des harten aan den éne kant, en de uitstorting van het gebed aan de andere kant gesteld worden, opdat wij weten, dat het er zó ver vandaan is dat de poort van het gebed voor ons gesloten zou zijn, wanneer wij zó gedrukt zijn door smart, dat wij het licht en de tegenwoordigheid van de mensen ontvluchten, dat er geen geschikter tijd is tot bidden dan juist in die ogenblikken; want het veroorzaakt een zeer grote verlichting van onze smart, als het ons vergund is ons hart vrijelijk voor God uit te storten. Het is wel waar dat het werkwoord *Soeach* dikwijls voor *bidden* gebruikt wordt; omdat het echter ook “peinzen”, of “nadenken” betekent, betekent het woord, dat er van afgeleid is, hier ook eigenlijk “overdenking”. Daarbij moet men ook opmerken dat de kinderen Israëls door deze woorden er aan herinnerd worden in welke gemoedsstemming zij behoren te verkeren, als zij een zodanig gebed willen bidden; alsof hij zei, dat hij dit gebed alleen voor hen bestemd heeft, die vanwege het verval van de Kerk in benauwdheid zijn.
2. *HEERE, hoor mijn gebed.* Deze vurigheid van uitdrukking toont opnieuw, dat hun die woorden niet gegeven zijn om ze uit te spreken als zij gerust en welgemoed zijn, want dan zou dit een grove bespottung van God zijn geweest. Want door aldus te spreken betuigen zij,

Verklaring van Johannes Calvijn over Psalm 102

dat zij zeer zwaar gekweld worden, en vurig verlangen naar enige verlichting van hun smart. Daarom zou niemand zonder Gods naam te ontheiligen deze woorden met zijn mond hebben kunnen uitspreken, indien hij ze niet ook volkomen in zijn hart had gevoeld. En men moet wel letten op de omstandigheid, waarvan ik reeds gesproken heb, nl. dat wij aldus door de Heilige Geest opgewekt worden als het nodig is voor het algemene welzijn van de Kerk te bidden. Want terwijl de mensen wèl zorg dragen voor zich zelf, zal er nauwelijks één op de honderd gevonden worden, die de rampen, waardoor de Kerk getroffen wordt, zó ter harte neemt als het wel moest. Daarom is het dan ook des te meer nodig prikkels te gebruiken, gelijk wij zien, dat de Profeet door een grote opeenhoping van woorden onze onverschilligheid en traagheid bestraft. Wel erken ik, dat het hart de tong moet bewegen tot bidden; daar het echter dikwijls flauw en zwak is, of zijn plicht traag en langzaam verricht, heeft het de hulp van de tong nodig. Er is hier dus iets wederkerigs; want, gelijk het hart de woorden moet ingeven en formeren, zo moet de tong het woord des harten te hulp komen. Nu kan het wel eens gebeuren, dat de gelovigen niet slechts welbewust, maar ook vurig en krachtig bidden, zonder dat toch een enkel woord over hun lippen komt. Toch is er niet aan te twifelen of hij verstaat door *geroep* die vurigheid in het gebed, waartoe wij door de nood, waarin wij ons bevinden, gedrongen worden.

3. *Verberg Uw aangezicht niet voor mij.* Dit gebed, dat God zijn aangezicht niet zal verbergen, is niet overbodig. Want, daar het volk nu reeds zeventig jaren lang in ballingschap gezucht had, zou het de schijn kunnen hebben, dat God Zijn gunst van hen had weggenomen. Doch in weerwil hiervan wordt hun bevolen om in deze uiterste nood de toevlucht te nemen tot het gebed, als tot hun enige hulp. Want zij zeggen dat zij *ten dage der benauwdheid* roepen, niet gelijk de ongelovigen die zich kwellen en pijnigen en op de tanden knarsen, maar omdat zij dan gevoelen door God geroepen te zijn.
Verhoor mij haastelijk. Omdat reeds elders uitvoerig over deze uitdrukkingen gesproken is, kan het nu volstaan kort te zeggen, dat God uiterst teder met ons handelt, als Hij ons vergunt zo vrijmoedig ons hart voor Hem bloot te leggen, en Hij geduld heeft met onze zwakheid. En het zou voorzeker Zijn majesteit onwaardig zijn, als wij op deze wijze evenals kleine kinderen onze klachten voor Hem uitstorten, indien Hij ons niet vrijwillig en uit eigen beweging verlof hiertoe had gegeven. Ik gebruik dit woord graag, opdat de gelovigen, die vrezden zich voor God te stellen, verstaan mogen, dat zij zacht en vriendelijk uitgenodigd worden, opdat niets ons in dien gemeenzame toegang tot Hem zal hinderen.
4. *Want mijn dagen zijn vergaan.* Dit is wel een hyperbolische wijze van spreken, maar zij toont toch aan hoe de verwoesting van de Kerk het hart van de godvruchtigen moet vervullen van smart. Dat dan een ieder zichzelf nauwkeurig hieromtrent onderzoekt. Want indien de zorg voor de Kerk ons niet vóór alle andere dingen ter harte gaat, dan zijn wij niet waardig tot haar leden gerekend te worden. En laat ons weten, dat ons, telkenmale als wij zodanige wijze van spreken ontmoeten, hiermee onze traagheid verweten wordt, omdat wij minder door de rampen van de Kerk aangedaan zijn dan wel moest. Hij vergelijkt zijn dagen bij rook, en zijne beenderen bij de stenen van de haard, die met de tijd door het vuur verteerd worden. Door *Beenderen* verstaat hij alles wat sterk en krachtig is in de mens. En voorzeker, indien zij niet gans en al ongevoelig waren, dan zou het niet mogelijk zijn, dat zo treurig een schouwspel als de toorn Gods is, hun beenderen niet zou doen verdorren, en hun kracht niet zou doen vergaan.

Verklaring van Johannes Calvijn over Psalm 102

5. *Mijn hart is geslagen.* Nu volgt een derde vergelijking, waarin hij zegt, dat zijn hart verdord is als gesneden gras. Nu heeft de Profeet nog iets meer te kennen willen geven dan wanneer hij gezegd had, dat zijn hart verdroogd en zijn beenderen verdord zijn, te weten, dat evenals het gemaaide gras geen voedsel meer van de aarde kan ontvangen, noch de kracht kan behouden, die zij aan haar wortel ontleend heeft, zo bedoelt hij, dat zijn hart als het ware uitgerukt of afgesneden zijnde, zijn natuurlijk voedsel niet kan ontvangen. *Ik heb vergeten.* Dat is: mijn droefheid is zó groot geweest, dat ik op mijn gewone spijs geen acht geslagen heb. Wel hebben de gelovigen gedurende deze ballingschap gegeten, en het zou ook een teken zijn geweest van een goddeloze wanhoop, indien zij zich van honger hadden laten sterven; maar hij bedoelt, dat hij zó gedrukt was door smart, dat hij alle genot heeft afgewezen, zodat hij zich zelfs van spijs en drank onthield. Hoewel nu de gelovigen zich hun gewoon voedsel onthouden, en dus vrijwillig vasten als zij God bidden zijn toorn af te wenden, spreekt de Profeet hier toch niet van zodanige onthouding, maar van die, welke door een diepe droefheid veroorzaakt wordt, en ons een weezin doet hebben van spijs en drank, ja, als het ware, alles moe doet zijn. Ten slotte voegt hij er bij, dat zijn lichaam als door tering was aangegrepen, zodat zijn beenderen aan zijn huid kleefden.

7. *Ik ben een pelikaan in de woestijn gelijk geworden.* In plaats van de naam *Pelikaan* nemen sommigen Roerdomp en anderen Koekoek. In plaats van Uil heeft de Griekse vertaling een Nachtraaf. Omdat deze vogels echter zelfs aan de Joden onbekend zijn, moet het voor ons genoeg zijn eenvoudig te weten, dat in dit vers van zekere wilde vogels gesproken wordt, die alleen in eenzame, woeste gebergten worden gevonden, en wier zingen wel verre van liefelijk en aangenaam te zijn, veeleer schrik inboezemt aan hen, die het horen. Het is, alsof hij zei, dat hij zich van de omgang met mensen heeft teruggetrokken, en dus schier als een wild dier is geworden. En gewis, hoewel de gelovigen in een schoon en vruchtbaar land woonden, toch moet geheel Chaldea en Assyrië hun als een woestijn geweest zijn, omdat hun hart en hun gedachten bleven bij de Tempel en het land, waaruit zij verdreven waren. Het derde beeld, ontleend aan de mus, geeft een droefheid vol van onrust te kennen. Want hoewel het Hebreeuwse woord *tsipor* zonder onderscheid voor alle vogels genomen wordt, twijfel ik niet of er wórdt hier toch een mus mee bedoeld. Hij noemt haar eenzaam, omdat zij van haar metgezel is beroofd. Nu weten wij, dat dit soort van vogeltjes haar weduwschap zó moeilijk dragen, dat zij er bovenmate om treuren.

9. *Mijne vijanden smaadden,* enz. Door deze omstandigheid bewegen de gelovigen de mensen tot medelijden, dat zij niet slechts door hun vijanden bespot, maar ook gevloekt worden. De Profeet klaagt dus over deze smaad, dat de bozen het volk Gods zo gruwelijk honen, dat zij zelfs aan zijn rampen een vorm van vloeken of zweren ontlenu. Het was alsof zij de Joden tot een afschrikwekkend voorbeeld van vervloeking stelden. En wanneer wij heden zien, hoe de bozen zich even als toen de vrije teugel vierten om ons te smaden met woorden, zo laat ons leren om met dezelfde wapens deze verzoeking af te weren, al is zij ook nog zo schrikkelijk. Want, door aan de gelovigen zodanige vorm van gebed te geven, heeft de Heilige Geest willen te kennen geven, dat God door zulke smaad bewogen wordt de zijnen te hulp te komen, gelijk ook bij Jesaja gezegd wordt: Wie hebt gij gehoond en gelasterd? En tegen wie hebt gij de stem verheven, en uw ogen omhoog opgeheven? Tegen de Heilige Israëls (Jesaja 37 : 23). In het vorige vers had hij gezegd: Hij heeft u veracht, dochter van Sion; hij heeft het hoofd achter u geschud, dochter van Jeruzalem. En voorzeker is het een onschatbare vertroosting te weten, dat God door de onbeschaamdheid van onze vijanden aangespoord

Verklaring van Johannes Calvijn over Psalm 102

wordt ons te hulp te komen. In het tweede lid geeft hij nog duidelijker de wreedheid van de vijanden te kennen, als hij zegt *dat zij razen*. Want hoewel het Hebreeuwse werkwoord, dat hij gebruikt, meestal *Loven* betekent, kan het hier ironisch genomen zijn en *dan misprijzen* betekenen. Maar het is beter te volgen wat algemeen aangenomen is. Sommigen denken, dat zij razend genoemd worden, omdat zij zó zeer hun dwaasheid openbaren, dat men het hun terstond aanziet, dat zij onwaardige lieden — als het ware het uitvaagsel van het mensdom waren; maar dit schijnt mij een al te gezochte verklaring. Vergenoegen wij ons dus met deze zin, dat de gelovigen de kwaadsprekers beschuldigen van een haat te koesteren, die aan razernij grenst.

10. *Want ik heb stof gegeten (Want ik eet as als brood)*. Sommigen denken, dat de orde hier omgekeerd is, en dat de letter *caph*, die vóór het woord *léchem*, hetwelk *brood* betekent, geplaatst is, vóór het woord *epher* behoorde te staan, welk woord *stof* betekent; alsof hij gezegd had: ik heb niet méér smaak in mijn brood, dan in stof, omdat droefheid des harten veroorzaakt, dat men een tegenzin heeft van spijs. Maar de eenvoudigste zin is dat zij in het stof ter aarde neerliggen, *stof hebben gegeten in plaats van brood*, alsof zij de aarde hadden gelekt. Want wij weten dat het voor rouw bedrijvenden de gewoonte was om zich met het aangezicht ter aarde te werpen. De Profeet heeft echter iets anders willen zeggen, nl. dat, wanneer hij zijn maaltijd wilde gebruiken, hij geen tafel toeberaid vond, maar dat zijn brood onordelijk en vuil op de grond was geworpen. Hij zegt dus in de persoon van de gelovigen, dat hij zo zeer aan de aarde als vastgehecht was, dat hij er niet van opstond, zelfs niet om zijn maaltijd te doen. Hierop ziet ook hetgeen hij zegt in het laatste lid: *Ik heb mijn drank gemengd met tranen*, want terwijl rouw bedrijvenden hun droefheid een weinig inhouden terwijl zij spijs en drank gebruiken, zegt de Profeet, dat *hij* zonder ophouden geweend heeft. Sommigen lezen in het eerste lid niet *Als brood*, maar *In brood*, en omdat er een zeer grote overeenkomst is tussen de Hebreeuwse letters Beth en Caph, acht ik deze lezing juist, ook omdat zij beter overeenkomt met het tweede lid.
11. *Vanwege Uw verstoordheid*, enz. Nu verklaart de Profeet dat de grootheid van zijn droefheid niet slechts veroorzaakt werd door het leed en de ellende, die hij gevoelde, maar door de bewustheid van de straf, die hem door God was toebedeeld. En voorzeker is er ook niets, dat ons meer leed moet veroorzaken, dan de bewustheid, dat God in tegenheid met ons wandelt. Ziehier dus de strekking van de woorden van de Profeet: Heere, ik sla niet zo zeer acht op hetgeen wereldlingen zouden kunnen doen, ik denk veeleer aan Uw toorn; want indien Gij niet in tegenheid met ons wandelde, dan zouden wij nog in het bezit zijn van het erfdeel, dat Gij ons hebt geschonken, en uit hetwelk uw toorn ons zo terecht verdreven heeft. En het is een zeer nuttige wenk voor ons: opdat wij, wanneer Gods hand ons slaat, niet alleen maar zuchten onder Zijn slagen, (gelijk dit de gewoonte is van hen, die gans en al stompzinnig zijn), maar dat wij voornamelijk op de oorzaak zien, ten einde ons diep voor God te verootmoedigen. Het laatste lid kan in tweeërlei zin verstaan worden, want, daar wij iets, dat wij met een zware smak ter aarde willen werpen, eerst hoog opheffen, zou men kunnen zeggen dat door deze woorden een heftige wijze van doen vallen aangeduid wordt, alsof hij zei: Gij hebt mij meer gebroken door mij van zo grote hoogte te doen vallen, dan wanneer ik van de hoogte, waar ik gewoonlijk op sta, gevallen was. Maar het schijnt nog een toeneming te zijn van zijn smart. Want daar er niets bitterder is dan van een gelukkige positie tot grote ellende te worden gebracht, klaagt de Profeet, dat het volk Gods beroofd is van de uitnemende voorrechten, waarmee het eertijds door God begiftigd was, zodat de herdenking

Verklaring van Johannes Calvijn over Psalm 102

van Gods genadeblijken die hem tot vertroosting moesten verstrekken, zijn smart nog bitterder maakte. Nu was dit volstrekt geen ondankbaarheid, dat de weldaden, die zij van God voorheen hadden ontvangen, hun een oorzaak van droefheid waren, want zij erkennen, dat het door hun eigen schuld is, dat zij tot die erbarmelijke staat waren vervallen. Want God scheidt geen behagen in verandering, alsof Hij, na ons iets van Zijn goedheid te hebben doen smaken, er ons terstond weer van wilde beroven; maar gelijk Zijn goedertierenheid nooit uitgeput kan raken, zo zouden Zijn zegeningen immer op ons afvloeien, indien onze zonden de stroom er van niet stuitten. Hoewel dus de herdenking van de weldaden van God onze smart moest verzachten, zo verhindert dit toch niet, dat wij het betreuren, dat wij van zo grote hoogten zijn gevallen, als wij zien, dat wij de toorn van God hebben gaande gemaakt, zodat Hij Zijn zegenende hand, die zo bereid is ons wel te doen, van ons terugtrekt. Wanneer wij dus bedenken, dat het beeld van God, dat in Adam was, een schijnsel is geweest van Zijn hemelse heerlijkheid, en daartegenover denken aan de smadelijke ontsiering, waaraan God ons ten teken van Zijn toorn onderworpen heeft, dan kan het niet anders, of er moet bij zodanige vergelijking een vlijmende smart door onze ziel gaan. Wanneer God dus, na ons de gaven van Zijn genade te hebben ontnomen, ons blootstelt aan smart en schande, zo laat ons leren, dat wij zo veel te meer reden hebben tot zuchten, omdat wij door onze eigen schuld het licht in duisternis hebben veranderd.

12. *Mijn dagen zijn als de schaduw.* Wij weten, dat wanneer de zon recht boven ons hoofd staat, dat is dus 's-middags, men niet zo plotseling de beweging of veranderingen van de schaduw bespeurt; maar als de zon neigt onder te gaan, dan veranderen de schaduwen schier met elke minuut. Dat is de reden, waarom hij haar een *afgaande schaduw* noemt. Want hoewel hetgeen de Profeet hier aan de verdrukte Kerk schijnt toe te schrijven, aan alle mensen gemeen is, zo was er toch een bijzondere reden voor in de ballingschap. Wel is waar, zodra wij tot de ouderdom neigen, dat wij al zeer spoedig broos en bouwvallig worden, maar de Profeet klaagt hier, dat dit aan het volk Gods reeds in de bloei van hun jaren overkomen was. Want door het woord *Dagen* verstaat hij de gehele loop van het leven, alsof hij zei, dat de ballingschap voor de godvruchtigen als een zonsondergang is geweest, omdat zij zo spoedig vervallen waren. Verder herhaalt hij de vergelijking van verdord gras, dat hij eerder gebruikt had, om aan te tonen, dat hun leven ten tijde van de ballingschap door velerlei droefenis omringd was, die hun levenssappen deed opdrogen. En dit is geen wonder, aangezien deze wijze van te leven erger zou geweest zijn dan honderd doden, indien zij door de hoop op de toekomstige verlossing niet ondersteund waren geworden. Want, hoewel zij door deze verzoeking niet gans overmeesterd waren, moeten zij toch aan een zeer diepe droefheid ten prooi zijn geweest, omdat zij zich door God zagen verworpen.

13. *Maar Gij, HEERE, blijft in eeuwigheid.* Als de Profeet zich wil bevestigen in een goede hoop, en zich daarom de eeuwigheid van God voor ogen stelt, dan schijnt dit een vertroosting, die wel wat ver gezocht is. Immers, welke nuttigheid heeft het voor ons, dat God onbeweeglijk, en immer aan Zichzelf gelijk, op Zijn troon in de hemel zit, terwijl intussen onze zwakke en vergankelijke aard ons zelfs geen enkel ogenblik onbewogen laat blijven? En wat meer is: de wetenschap van de zalige rust, die God geniet, geeft ons nog beter te verstaan, dat geheel ons leven slechts een droombeeld, een zinsbedrog is. Maar terwijl de Profeet gedenkt aan de beloften, waarmee God betuigd heeft, dat Hij voor Zijn Kerk zal zorgen, en inzonderheid aan dit voorname punt van het verbond: Ik zal in het midden van u wonen, vertrouwt hij op die heilige en onbreekbare band, en twijfelt er dus niet

Verklaring van Johannes Calvijn over Psalm 102

aan, dat God alle godvruchtigen (in welke toestand van ellende zij nu ook mogen verkeren) deelgenoten zal maken van de hemelse heerlijkheid, waarin Hij woont. Dat is ook de strekking van het woord *Gedachtenis*. Want, wat zou het ons baten, dat het wezen van God onveranderlijk is, indien de kennis hiervan geen kracht oefende in ons hart en het vertrouwen, voortvloeiende uit Zijn vrij verbond, in ons wekte van een wederkerige betrekking tussen Hem en ons? Ziehier dus in korte woorden wat hij wil zeggen: Al zijn wij ook gelijk aan hooi, dat gans en al dor is, al is het ook dat ieder ogenblik verwelken en vergaan en de dood reeds nabij zijn, ja zelfs reeds in het graf zijn neergelegd, zo moeten wij toch goede hope hebben, omdat God een verbond met ons heeft gemaakt, waarbij Hij beloofd heeft Zijn volk te bewaren en Zich met ons verbonden heeft op die voorwaarde, dat Hij altijd in ons midden zal wonen. En hoewel ons, als wij op ons zelf zien, niets anders overblijft dan te wanhopen, zo moeten wij toch ons hart opheffen tot die hemelse troon, van waar God ons ten laatste Zijn hand zal toereiken. Al wie een weinig geoefend is in de Heilige Schrift, zal erkennen, dat dit het is wat wij hebben te bedenken, als wij door velerlei dood omringd zijn, te weten: aangezien God Zich altijd gelijk blijft, en er bij Hem zelfs geen schaduw van omkering is (Jak. 1:17), zo is er niets dat Hem verhindert ons te hulp te komen, en dat Hij dit ook doen zal, omdat wij zijn Woord hebben, waarmee Hij zich jegens ons verbonden heeft, en omdat Hij ons Zijn gedachtenis in bewaring heeft gegeven, waarin de heilige en onafscheidelijke verbintenis is opgesloten.

14. *Gij zult opstaan*. Ziehier, waarvan ik heb gesproken: God is eeuwig, hieruit volgt, dat *Hij zich over Sion zal ontfermen*. En de eeuwigheid moet beschouwd worden in Zijn gedachtenis, of Zijn Woord, waarmede Hij Zich jegens ons verbindt om zorg te dragen voor ons heil En dewijl Hij nu niet ontbloot is van macht, en het niet mogelijk is, dat Hij Zichzelf verloochent, moeten wij niet vrezen, dat Hij te Zijner tijd niet zal volbrengen hetgeen Hij heeft beloofd. Wij hebben op een andere plaats gezegd, dat dit werkwoord *Opstaan* betrekking heeft op hetgeen wij zien voor onze ogen, want hoewel Hij onbeweeglijk zijnde, rust, zo toont Hij toch, als Hij Zijn kracht tentoonspreidt, Zijn majesteit door een uitwendige daad, gelijk men dit noemt. En inderdaad, als er sprake is van de wederherstelling van de Kerk, noemt de Profeet de barmhartigheid van God als de oorzaak daarvan, hoewel hij hier tweërlei wijze van aanduidt, en daarom ook verschillende woorden gebruikt. Wat de eerste soort van barmhartigheid betreft: ziehier de oorzaak er van: Omdat voor menselijke verdienste hier geen plaats is, en God door niets anders bewogen kan worden om Zijn Kerk op te bouwen, heeft Hij het alleen uit vrije goedheid gedaan. Daarna voegt hij er de tweede soort van ontferming bij, die verbonden was met Zijn beloften: *Gij zult U dus ontfermen over Sion, want de tijd, door uw welbehagen daartoe bestemd, is reeds gekomen*. Intussen was het de bedoeling van de Profeet de barmhartigheid van God te verheerlijken, opdat de gelovigen zouden weten, dat daarin alleen hun heil was gelegen. Maar nu moeten wij zien welke tijd hij bedoelt. Want het Hebreeuwse woord *moed* betekent immers *regelen* of *aanwijzen* om iets te doen. Er is dus niet aan te twijfelen of hij heeft het oog op de Profetie van Jeremia, vervat in het 29^e hoofdstuk, het 12^e vers (Dan zult gij Mij aanroepen en heengaan en tot Mij bidden; en Ik zal naar u horen), en die herhaald is in het 21^e vers van het laatste hoofdstuk van het tweede boek der Kronieken. Want, opdat de gelovigen bij het langdurig aanhouden van de ramp de moed niet zouden verliezen, moesten zij wel steunen op deze hoop, dat God een perk gesteld had aan hun ballingschap, opdat zij de zeventig jaren niet te boven zou gaan En wij zien, dat Daniël hieraan gedacht heeft, toen hij voor het heil van de Kerk heeft gebeden. Ook nu is het de bedoeling geweest van de Profeet, ten einde zichzelf en anderen aan te

Verklaring van Johannes Calvijn over Psalm 102

moedigen om met meer vrijmoedigheid te bidden, God te doen gedenken aan deze uitnemende Profetie, opdat Hij aan deze schrikkelijke ballingschap een einde zou maken. En voorzeker, indien wij in ons gebed niet altijd aan de beloften Gods gedenken, dan laten wij onze wensen en begeerten als rook opgaan in de lucht. Wij moeten ook opmerken, dat de Profet, hoewel de tijd van de verlossing reeds gekomen, of ten minste aanstaande was, toch niet heeft opgehouden de gebeden op te zenden, waartoe God ons nodigt door Zijn Woord; en hoewel de tijd bestemd en aangewezen was, herinnert hij God aan Zijn belofte op zulk een wijze, dat het niet minder een beroep is op Zijn goedertierenheid alleen, want de beloften, waarmee Hij zich verbindt, nemen niets weg van de glans Zijn goedertierenheid.

15. *Want Uw knechten.* Dat dit alleen tot Cyrus en Darius beperkt zou zijn is geheel absurd, en het verbaast mij dat sommigen van onze tijdgenoten met zulk een onbeduidende gissing hebben kunnen instemmen. Want, dat de Rabbijnen zich op zulke dwaze spitsvondigheden toeleggen, is niet te verwonderen. Ik weet wel, dat in sommige Schriftuurplaatsen de boze dienstknechten van God worden genoemd, omdat God zich van hen bedient om Zijn oordelen uit te voeren; en wat meer is, ik erken, dat inzonderheid Cyrus de verkoren dienstknecht van God genoemd wordt; maar de Heilige Geest zou deze eer noch aan hem, noch aan Darius bewezen hebben, om hun een zo eervolle titel te verlenen, zonder er een bepaling of omschrijving bij te voegen. Daartegen is het waarschijnlijk, dat deze Psalm gedicht werd vóórdat zij het edict omtrent de terugkeer van het volk hadden uitgevaardigd. Hieruit volgt dus dat alleen de gelovigen tot de lijst van Gods dienstknechten behoren, want hun voornemen en bedoeling is, geheel hun leven aan de roepstem van God te gehoorzamen. Wat mij betreft, ik twijfel niet of hij heeft in het algemeen van de gehele Kerk gesproken, alsof hij zei, dat deze begeerte niet slechts door één enkele mens wordt gekoesterd, maar dat geheel het lichaam van de Kerk er mee instemt. Want, ten einde God nog meer te neigen tot zijn gebed, roept hij alle godvruchtigen op, zoveel als er toen op de aarde waren, om hem te helpen in zijn pleiten. En het is ongetwijfeld zeer dienstig om hoop en vertrouwen te doen toenemen, als het gebed opgaat uit het hart van allen, alsof het van een enkele was, gelijk Paulus opmerkt in het 11e vers van het eerste hoofdstuk van de tweede brief aan de Corinthiers. Er is in de woorden een innerlijke betekenis; want hij noemt de wanstaltige puinhoop, die van stad en Tempel was overgebleven, *stenen van Sion*, om te verstaan te geven dat de gelovigen voorheen niet slechts door de uitwendige pracht van de Tempel bekoord waren, daar deze niet slechts de ogen van de mensen aantrok, maar al hun zinnen in vervoering bracht; maar hoewel de Tempel nu verwoest was en er niets dan een treurige puinhoop van was overgebleven, blijft hun liefde daar toch bij, en zien zij Gods heerlijkheid ook in deze vermolmende stenen en woeste puinhopen. En voorzeker, daar de Tempel op Gods bevel was gebouwd, en Zijn herbouw door Hem Zelf was beloofd, konden de gelovigen hun genegenheid niet aan deszelfs puin onttrekken. En opdat intussen de spotternijen van de heidenen hun de moed niet zouden doen verliezen, moesten zij in het Woord van God nog wel iets anders zien dan met het blote oog kon waargenomen worden. Want, daar zij wisten, dat die plaats door God geheiligd was, en de Tempel aldaar weer opgericht moest worden, hoewel er nu niets anders dan een hoop gebroken stenen en puin lag, kon toch de eerbied voor de Tempel bij de gelovigen niet aan het wankelen worden gebracht. Hieruit volgt dus, dat hoe droeviger de toestand van de Kerk is, hoe meer wij haar in liefde moeten blijven aanhangen. Ja veeleer moet onze ontferming over haar er ons toe brengen om te zuchten en voor haar tot God roepen. En gawe God dat deze waarheid minder van toepassing was op onzen tijd dan zij is. Want, wel heeft God aan sommige plaatsen Zijn Tempels, waar Hij in

Verklaring van Johannes Calvijn over Psalm 102

zuiverder eredienst wordt aanbeden; zo wij echter onze ogen laten gaan over de gehele wereld, en zien hoe overal Zijn Woord als met voeten wordt getreden, en Zijn dienst ontheiligd wordt door talloze verfoeiselen, dan gewis! is Zijn heilige Tempel aan een treurige verwoesting prijs gegeven; ja meer: die Kerken zelfs, waarin God woont, zijn nog verscheurd en verstrooid. Wat zijn deze hutjes in vergelijking van het majestueuze gebouw, dat ons door Jesaja, Ezechiël en Zacharia wordt beschreven? Maar er is geen verwoesting, die ons moet verhinderen de stenen en het gruis van de Kerk lief te hebben. Laten de Papisten (Pausgezinden) zich verhoovaardigen op hun altaren, hun grootse gebouwen, en hun overige praal en pracht; want al deze heidense heerlijkheid is slechts een verfoeisel in de ogen van God en van de engelen, maar het puin van de Tempel is en blijft heilig.

16. *Dan zullen de heidenen den Naam des HEEREN vreezen.* De Profeet beschrijft hier de vrucht van de verlossing, nl. dat de heerlijkheid van God er door bekend zal worden aan de volken en de koningen. Hierdoor geeft hij tevens stilzwijgend te kennen, dat wanneer de Kerk van God verdrukt is, de heerlijkheid van God ook te gelijk verduisterd wordt, gelijk ook ongetwijfeld de God van Israël door de bozen bespot werd, alsof Hij niet bij machte was de Zijnen te hulp te komen. De Profeet zegt dus, dat, wanneer God zijn volk verlost, dit een voortreffelijke openbaring zal zijn van Zijn macht, die de heidenen zal noodzaken eerbied te koesteren voor Hem, Die zij bespotten; want hij zegt, dat *God is verschenen en in Zijn heerlijkheid*, toen Hij Zijn Kerk uit de duisternis van de dood gevoerd heeft; gelijk ook op een andere plaats gezegd is: Toen werd Juda Zijn heiligdom, en Israël Zijn heerschappij (Psalm (114:2)). Aldus is God door Zijn volk, dat hier en daar verstrooid was, weer bijeen te vergaderen, en Zijn Kerk als van uit de dood lot het leven terug te roepen, verschenen in Zijn heerlijkheid. En het is voorwaar geheel geen kleine vertroosting, te weten, dat de liefde van God voor ons zo groot is, dat Hij Zijn heerlijkheid wil doen schitteren in ons heil. Hoewel nu de kracht van God voor de gelovigen verborgen is gebleven, terwijl zij in het midden van hun verdrukking waren, zo hebben zij haar toch altijd met het oog van het geloof en in de spiegel van de beloften aanschouwd.
18. *Zich gewend hebbende tot het gebed desgenen die gans ontbloot is.* Het is waardig opgemerkt te worden, dat de verlossing van de godvruchtigen toegeschreven wordt aan de gelovigen. Want, hoewel God door niets anders dan Zijn eigen goedertierenheid gedrongen werd om Zijn Kerk te verlossen, gelijk Hij dit ook uit vrije goedheid beloofd heeft te zullen doen, zo belooft Hij toch, ten einde de gelovigen tot bidden aan te sporen, dat Hij door haar te bewaren Zich gunstig betoont voor de begeerte van de Zijnen, want, daar de gebeden samengevoegd zijn met de vrije beloften, is haar uitwerking er van afhankelijk. En door te zeggen dat de gebeden van de eenzame verhoord zijn, spreekt hij niet van één enkele mens, want een weinig later gebruikt hij het meervoud; maar hij noemt al de Joden *eenzamen* zolang zij, verjaagd zijnde uit hun land, als ballingen verkeerden in den vreemde. Want hoewel Assyrië en Chaldea zeer vruchtbare en schone landen waren, waren deze arme ballingen er toch als in een woestijn, gelijk reeds op een andere plaats gezegd is. Gelijk dus dit eenzame volk door te zuchten genade heeft gevonden, zo zal de Heere ook heden, hoewel de gelovigen overal heen verspreid zijn, en geen geregelde bijeenkomsten hebben, hun zuchten horen en hun gebed verhoren, mits zij allen in oprechte eensgezindheid van het geloof de wederherstelling van de Kerk van Hem begeren.
19. *Dat zal beschreven worden.* Hij verheerlijkt nog verder de vrucht van de verlossing, ten einde

Verklaring van Johannes Calvijn over Psalm 102

zichzelf en anderen te bemoedigen om te hopen, dat zij verkrijgen zullen wat zij vragen. Nu geeft hij door deze woorden te kennen, dat dit een gedenkwaardig werk van God zal zijn, waarvan de lof verbreid zal worden door vele eeuwen. Want wij weten, dat er vele lofwaardige zaken zijn, waarvan de gedachtenis niettemin verloren gaat. Maar de Profeet maakt een verschil tussen het heil van de Kerk, waarvoor gebeden moet worden, en andere meer gewone gunsten en weldaden. Door het woord *schrijven* geeft hij te kennen, dat het een gebeurtenis is, die waardig is om in de jaarboeken van de geschiedenis te worden opgetekend, opdat de gedachtenis er van bewaard blijft voor de navolgende geslachten. Er is een mooie tegenstelling opgesloten tussen de herschepping van het volk, en de toestand van ellende, waarin zij zich nu bevinden, die door de Schriftverklaarders zeer ten onrechte wordt voorbijgezien. Want nadat het volk verworpen was, was de Kerk in zekere zin vernietigd. Voorzeker, de naam er van kon wel dood schijnen, toen de Joden verstrooid en vermengd onder de heidenen, niet meer een afzonderlijk volk uitmaakten. Daarom was hun terugkeer als een wedergeboorte; en in dit opzicht is het niet ten onrechte, dat de Profeet een nieuwe schepping verwacht; want al was de Kerk ook geheel en al vernietigd, zo was hij er toch van overtuigd, dat God door Zijn wondere macht haar van de dood in het leven terug zou roepen. En deze Schriftuurplaats is zeer merkwaardig om aan te tonen, dat de Kerk niet altijd derwijze bewaard wordt, dat zij in haar geheel blijft bestaan, maar al schijnt zij ook dood te zijn, wordt zij toch plotseling opnieuw geschapen, wanneer dit het welbehagen van de Heere is. Zo laat dan generlei ramp of verwoesting ons de hoop doen verliezen, dat God, gelijk Hij de wereld uit niets heeft voortgebracht, het ook Zijn eigen werk zal achten om de Kerk uit de duisternis van de dood te voorschijn te doen komen.

20. *Want Hij heeft van de hoge plaats Zijns heiligdoms nedergezien.* De verlossing, waarnaar de Profeet zo vurig had verlangd, wordt nu door Hem gerealiseerd, alsof zij reeds geschied was. En opdat de boosheid van de mensen een zo uitnemende weldaad van God niet zal verduisteren, geeft hij Gode openlijk en in uitdrukkelijke bewoordingen de lof, die Hem toekomt, gelijk ook het volk op velerlei wijze gedrongen was de hand van God te erkennen. Want lang voordat het in ballingschap weggevoerd werd, is deze ramp hun voorspeld geworden, opdat het oordeel van God er in gekend zou worden. En ook de verlossing was beloofd en de tijd er voor bepaald, te weten na zeventig jaren. Daarom heeft de ondankbaarheid van de mensen ook geen oorzaken voor hun terugkeer kunnen verzinnen dan de vrije goedheid van God. Hij zegt dus *dat God van de hemel heeft neergezien*, opdat zij aan de gunst of goedheid van Cyrus niet zouden toeschrijven hetgeen hun zo blijkbaar uit de hemel werd gezonden. *De hoge plaats Zijns heiligdoms* betekent hier zoveel als de hemel. Want, gelijk op andere plaatsen de Tempel de woonstede van God genoemd wordt met betrekking tot de mensen (Psalm 26 : 8; Psalm 76 : 3), zo wordt Hem nu, opdat wij ons in God niets zouden voorstellen dat aards is, Zijn woning toegeschreven in de hemel; niet alsof Hij daar opgesloten is; maar opdat wij Hem boven deze wereld zouden zoeken. Daarna herhaalt hij nog eens wat hij te voren had aangestipt betreffende het gebed, ten einde het hart van de gelovigen nog meer op te wekken tot het gebed, en opdat zij na verlost te zijn zouden weten dat die verlossing hun geschonken was op hun geloof, omdat zij, steunende op de beloften, hun verzuchtingen naar Boven hadden gericht. Hij noemt hen *gevangenen*, want, hoewel zij in geen kerker waren opgesloten, is hun gevangenschap er toch niet minder werkelijk om geweest. Ja meer, een weinig later zegt hij dat zij ter dood verwezen waren, opdat zij zouden weten, dat het met hen gedaan zou zijn geweest, indien zij door de buitengewone kracht van God niet van de dood verlost waren.

Verklaring van Johannes Calvijn over Psalm 102

22. *Opdat men de Naam des HEEREN vertelle te Sion.* Hier wordt een nog heerlijker en rijker vrucht van deze verlossing in het licht gesteld; te weten, dat niet slechts de Joden weer als een volk bijeenvergaderd zullen zijn om Gode dank te brengen, maar dat zij, teruggekeerd in hun land, ook de koningen en volken tot eenheid van het geloof en der verering van God met hen zouden bewegen. Nu scheen het toenmaals volstrekt ongelooflijk, dat niet slechts de lof van God zou weerklinken in de Tempel, die verbrand en verwoest was, maar dat van alle kanten de volken zouden komen, en dat zij vergaderd zouden worden met de Joden (die toenmaals als een lijk in ontbinding waren) om God te dienen. Ten einde het volk goede hoop te geven op hun terugkeer, gebruikt hij dit argument, dat het onmogelijk was, dat de plaats, die God Zich tot een woning had verkoren, voor altijd woest en verlaten zou blijven; maar hij verklaart, dat er een nieuwe stof zou zijn om God te loven, omdat de Naam van God door alle volken aanbeden zou worden, en de Kerk niet uit een enkele natie zou bestaan, maar uit de gehele wereld. Wij weten dat dit onder de heerschappij en leiding van Christus vervuld is geworden, gelijk ook betuigd is in de Profetie van Jakob: Tot Hem zullen de volken vergaderd worden (Gen. 49 : 10). Omdat de Profeten gewoon zijn de verlossing uit de Babylonische gevangenschap uit te strekken tot aan de komst van Christus, heeft de Profeet hier niet het oog op een bijzonder punt, maar op de genade van God tot het einde toe, dat is tot aan de volkomen vervulling van de belofte. Hoewel het nu niet nodig was dat allen, die zich tot Christus hebben bekeerd, naar Jeruzalem kwamen, heeft hij toch, naar het gewone gebruik, de dienst van God, zoals hij was onder de Wet, voorop gesteld. En voorts kunnen wij uit deze Schriftuurplaats leren, dat de Naam van God nooit beter geloofd wordt, dan wanneer de godsdienst overal verbreid is, en de Kerk zich uitbreidt, die daarom ook genoemd wordt: Een planting des Heeren, om Hem te verheerlijken (Jesaja 61 : 3).

24. *Hij heeft mijn kracht op de weg terneder gedrukt.* Uit gebrek aan kennis (naar mijn oordeel) beperken sommigen deze klacht tot de tijd, toen aan de Joden, nadat zij de vrijheid hadden verkregen om terug te keren, veel kwelling en leed werd veroorzaakt. Maar dit woord “Weg” bevat veeleer een beeldspraak; want daar de verschijning van Christus het doelwit, of de eindpaal, was voor het oude volk, klagen zij terecht, dat zij te midden van hun loop neergedrukt werden. En zo houden zij aan God Zijn beloften voor, omdat zij niet op brutale wijze of onachtzaam hadden gelopen, maar zich op Hem hebben verlaten, en door Zijn hand in het midden van hun weg gebroken waren. Weliswaar klagen zij hier niet over God, alsof Hij hen teleurgesteld had in hun hoop, maar terwijl zij er volkomen van overtuigd waren, dat Hij niet bedrieglijk handelt met hen, die Hem dienen, versterken en bevestigen zij zich door deze klacht in hun hoop. In die zelfde zin voegen zij er bij dat *hun dagen* afgesneden, of verkort zijn, omdat zij zien op de volheid der tijden, die, vóórdat Christus was verschenen, nog niet gekomen was; en daarom volgt hier: *Dood mij niet in het midden mijner dagen.* Want zij vergelijken de tussenruimte tot aan de verschijning van Christus bij de helft van een leven; want de volle, rijpe leeftijd van de Kerk was slechts vervuld bij de komst van Christus, gelijk wij te voren reeds gezegd hebben. Want, hoewel deze ramp voorzien was, bracht toch de aard van het verbond mee, dat God dit volk onder Zijn hoede en bescherming zou nemen, en daarom was de ballingschap als het ware een gewelddadige verbreking; en daarom hebben de gelovigen met des te groter vertrouwen gebeden, dat zij niet vóór de tijd en in het midden van hun weg zouden omkomen. Want hierdoor hebben zij zich niet een bepaalde levenstijd voorgesteld, maar, terwijl God door hen vrijwillig aan te nemen hun het begin van het leven had gegeven onder dit beding, dat Hij hen zou bewaren tot aan de komst van Christus, was

Verklaring van Johannes Calvijn over Psalm 102

het hun ook volkomen geoorloofd te pleiten op deze belofte; alsof zij zeiden: Heere, Gij hebt ons geen leven beloofd van drie dagen, of van een maand, of van enige jaren; maar totdat Gij geheel de wereld vernieuwt en alle volken bijeenvergadert onder de scepter van Uw Christus. Wat betekent het dan dat wij omkomen als wij nog slechts halverwege zijn gevorderd in onze loop? De reden, die er op volgt, schijnt niets af te doen aan de zaak van heden. Want God is wel eeuwig, maar zijn daarom de mensen ook eeuwig? Maar bij het tweede vers van Psalm 92 hebben wij opgemerkt, dat wij, als er sprake is van de grond van het betrouwen voor ons heil, zeer terecht op de eeuwigheid Gods zien; want God wil niet slechts in Zijn verborgen wezen als eeuwig gekend zijn, maar ook in Zijn Woord, gelijk geschreven is in Jesaja 40:6 en 8: Alle vlees is gras, en al zijne schoonheid als de bloem van het gras; maar het Woord onzes Gods bestaat in der eeuwigheid. En daar nu God ons door Zijn Woord aan Zich verbindt: hoe groot de afstand ook is tussen onze broze, vergankelijke staat en Zijn heerlijkheid, zo moeten wij door het geloof toch doordringen tot die gelukzaligen staat, vanwaar God onze ellende aanziet. Maar deze vergelijking tussen het eeuwige leven van God en de korte loop van ons leven heeft nog een andere strekking, want ook daarom neigt God tot barmhartigheid, als Hij ziet, dat de mensen als in een oogwenk voorbijgaan en weldra verdwijnen, gelijk dit later uitvoeriger zal aangetoond worden.

26. *Gij hebt voormaals de aarde gegrond.* Hij blijft nu nog verder stilstaan bij hetgeen hij te voren gezegd heeft, nl. dat geheel de wereld, bij God vergeleken, niets is dan een gedaante, die voorbijgaat. Een weinig later maakt hij echter voor de Kerk een uitzondering op die algemene regel, omdat zij gegrond is op het Woord van God en onder de bescherming staat van datzelfde Woord. Er zijn hier dus twee punten, en wel deze: daar zelfs de hemelen in het oog van God niet veel verschillen van rook of damp, moet er in het ganse menselijke geslacht een zodanige broosheid zijn, dat God er door tot barmhartigheid wordt bewogen; en ten tweede: hoewel er generlei vastigheid is in de hemel of in de aarde, zo zal het heil van de Kerk toch eeuwig zijn, omdat zij steunt op de eeuwige waarheid van God. Het eerste punt leert ons, dat wanneer de gelovigen in de tegenwoordigheid van God komen, zij slechts ootmoedig hebben te bedenken hoe onzeker en voorbijgaand hun toestand is, opdat zij met niets dan met hun eigen nietigheid tot Hem komen. Want deze vernedering is de eerste stap om ons gunst en genade bij God te doen verkrijgen, gelijk God ook verklaart, dat Hij door onze ellende bewogen wordt om ons genadig te zijn. De vergelijking van de Hemelen is hier zeer gepast; want hoe groot is hun duur, in vergelijking met ons leven, dat zo snel voorbijgaat, of liever daar heen vliegt! Hoe veel mensenleeftijden zijn voorbijgegaan, terwijl de hemelen hun aard en hun vastheid hebben behouden in deze voortdurende beweging! Daarbij komt, dat dit zo schoon en voortreffelijk werkstuk luidt verkondigt, dat Gods handen het gemaakt hebben. En toch, noch hun grote oudheid, noch hun uitnemende schoonheid stellen de hemelen vrij van eens te zullen vergaan. Hoe zal het dan wezen met ons, ellendige mensen, die, om zo te zeggen, sterven zodra wij worden geboren? Want er is geen enkel deel van ons leven, dat niet snel neigt tot de dood. Evenwel, de uitleggers verklaren dit niet allen op gelijke wijze, te weten, dat *de hemelen vergaan*. Sommigen verstaan het eenvoudig van de verandering, die er in plaats heeft, die als een soort van dood zal zijn; want hoewel zij niet volstrekt vernietigd worden, zal toch de verandering van hun natuur verteren hetgeen sterfelijk en verderfelijk is, zodat zij andere en nieuwe hemelen zullen worden. Volgens anderen moet hier een voorwaarde ingelast worden, nl. :indien het Gode behaagt, omdat zij het ongerijmd vinden te zeggen, dat de hemelen aan bederf onderhevig zijn. Maar ten eerste is er hoegenaamd geen noodzakelijkheid voor deze toevoeging, die de zin eerder meer

Verklaring van Johannes Calvijn over Psalm 102

ingewikkeld zou maken dan hem op te helderen. En verder kennen zij ten onrechte aan de hemel een toestand van onvergankelijkheid toe, waarvan Paulus zegt, dat zij zuchten en als in barensnood zijn, evenals de aarde en de andere schepselen, tot de dag van de verlossing, omdat zij aan de verderfelijke onderworpen zijn (Rom. 8:22), niet gewillig of uit hun natuur, maar omdat de mens in zijn val geheel de wereld en de maatschappij in een zelfde verderf heeft meegesleept. Er zijn dus twee dingen, die men wel in gedachten moet houden: Dat de hemelen wel waarlijk aan bederf onderhevig zijn vanwege de val van de mensen, en dat zij op zulk een wijze vernieuwd zullen worden, dat de Profeet terecht zegt, dat zij zullen vergaan, omdat zij niet dezelfde, maar anderen zullen wezen. Waar het op neerkomt is, dat waarheen wij ook onze ogen richten, overal zien wij oorzaak tot wanhoop, totdat wij tot God komen. Want, wat anders is er in ons dan verrotting? En wat zijn wij anders dan een spiegel van de dood? En voorts: wat is deze verandering van geheel de wereld anders dan een voorbode van de dood? Indien nu het gehele gebouw van deze wereld ten einde neigt, hoe zal het dan wezen met het menselijk geslacht? Indien alle volken moeten omkomen, welke vastigheid zal er dan zijn in de mensen, ieder afzonderlijk? Wij moeten dus nergens vastigheid in zoeken dan in God alleen.

29. *De kinderen.* Door deze woorden geeft de Profeet te kennen, dat hij niet vraagt om de bewaring van de Kerk, omdat zij deel uitmaakt van het menselijk geslacht, maar omdat God haar boven de wentelingen van de aarde heeft verheven. En voorzeker is de voorwaarde, waarop Hij ons aangenomen heeft, dat Hij ons als aan Zijn eigen hart zal koesteren en verzorgen. Daarom is het geen te ver gezochte gevolgtrekking, dat de Profeet, onder al de stormen, waarvan één alleen genoeg zou zijn om ons weg te voeren, voor de Kerk op een vaste en duurzame staat hoopt. Want, hoewel wij door onze schuld van God vervreemd zijn en dus ook afgesneden zijn van de fontein des levens, zo begint deze fontein toch wederom voor ons te vloeien, zodra wij met God verzoend zijn. Hieruit volgt dat de gelovigen, omdat zij door een onverderfelijk zaad zijn wedergeboren, de dood zullen overleven, omdat God Zich altijd gelijk blijft. Want, door het woord *wonen* geeft hij een welverzekerde en eeuwige erfenis te kennen. Hij zegt uitdrukkelijk *Voor het aangezicht Gods*, omdat het welvaren van de godvruchtigen verzekerd is, niet naar de beschouwing van de wereld, en ook niet naar de gewone wijze van hemel en aarde, maar vanwege hun heilige vereniging met God. Door het *zaad* en de *hinderen* verstaat hij niet allen zonder onderscheid (want velen van hen die naar het vlees geboren zijn, ontaarden) maar zij, die van de weg hunner vaders niet afwijken. En de opvolging wordt uitdrukkelijk vermeld, omdat het verbond zich uitstrekt tot de toekomstige eeuwen, zoals uit de volgende Psalm opnieuw zal blijken. Indien wij nu de schat des levens, die ons is toevertrouwd, getrouw bewaren, zo laat ons niet twifelen, al zijn wij ook van alle kanten door talloze doden omringd en als ingesloten, om het anker van ons geloof uit te werpen in de hemel, zodat de zekerheid van ons heil berust in God. **AMEN.**